

Cis DE STRANDJUTTER

http://www.passagenproject.com/jacob_van_maerland_boomgans.jpg

Hij kent het strand als geen ander. Strandjutten is zijn passie en passie is er om gedeeld te worden met anderen. Klaar om je te laten inwijden in de mysteries van de meest gekke strandvondsten?

EENDEMOSSELS – NOCH MOSSEL, NOCH EEND

Eendenmossels. Vreemde wezens zijn het, met hun lange vlezige steel met daarop een dubbele schelp samengesteld uit enkele kalkplaatjes. Met eenden hebben ze niets van doen. En de bij regelmaat naar buiten gebrachte ranke vangarpjes verraden dat het ook geen mosselen zijn. De naam doet al vermoeden dat er iets bijzonders, fascinerends van deze zeedieren uitgaat. Ze dragen als het ware een aura van verre streken en zeereizen.

WONDERLIJKE WEZENS

Wanneer eendenmossels aanspoelen trekken ze gegarandeerd de aandacht. Dit is zeker het geval als er enkele honderden samenklitten op een stuk drijfhout, een boei, een plastic krat of een ander drijfvoorwerp, en wanneer de dieren nog leven. Soms haalt zo'n voorval zelfs de kranten. Zo vermeldt de Gazette van Brugge d.d. 7 september 1881: *"De zee had een schipsmast op 't strand geworpen. Duizenden soorten van dieren, op serpente gelijkende en waarvan alleen de kop leefde, waren rond dien mast gekruld. ... Die serpente verschillen in lengte van 50 tot 70 cm, op den kop alleen zijn zij van schelpen voorzien..."*. In het water zijn ze prachtig maar eenmaal gestrand – en dat gebeurt gelukkig eerder zelden – zijn ze reddeloos verloren.

Als het geen mosselen zijn, wat zijn het dan wel? Het heeft lang geduurd eer men daarachter kwam. Pas na het bestuderen en vergelijken van de onvolwassen stadia kwam men erachter dat het eigenlijk kreeftachtigen zijn, nauw verwant aan krabben, kreeften en garnalen. Maar dan wel een kreeftje dat op zijn rug ligt, veilig omhuld door kalkplaatjes. En voor de culinaire lefhebbers, een verwante soort die in zuiderse landen op de rotsen leeft, *Pollicipes pollicipes*, is een echte delicatess – verkocht onder de Spaanse

naam 'Percebes'. Smaakt inderdaad naar kreeft. En dus duur, gegeerd en bijgevolg zeldzaam.

ZELDZAAM

Eendenmossels getuigen van een fascinerend, vrij leven in de open oceaan. Daar, in de open zee, voelen ze zich helemaal thuis. Ze leven vastgehecht aan allerlei drijvende voorwerpen. Overgeleverd aan de zeestromingen drijven ze over de wereldzeeën, gewoonlijk ver uit de kust. Eerder uitzonderlijk, in onze streken vooral bij een aanhoudende noordwestelijke (zee)wind, spoelen ze wel eens aan. Zo waren 2013 en 2014 – als je het vanuit de optiek van de strandjutter bekijkt – goede eendenmosseljaren. En ook 2015 kondigt zich "goed" aan.

NIUWKOMER AANWIJZING VOOR VERANDERENDE STROMINGEN?

Veelal betreft het de Gewone eendenmossel (*Lepas anatifera*). De afgelopen twee jaar vond ik tussen deze gewone eendenmosselen nog een andere soort, de Geplooid eendenmossel (*Dosima fascicularis*). Normaal echt een soort van de open oceaan en de noordelijke Noordzee. Van deze soort, die in staat is om een eigen drijfvlotje te maken, was tot voor kort slechts één Belgische strandvondst bekend, zo'n dertig jaar geleden. De laatste

■ *Mosselen zijn het niet en met eenden hebben ze niets van doen. Deze, jawel, raar behuilde kreeftachtigen dweilen de wereldzeeën af, vastgehecht aan stukken drijfhout en eerder uitzonderlijk kunnen ze ook op onze stranden aanspoelen (Hans Uytterhaegen)*

twee voorjaren tekende de Geplooid eendenmossel echter al twee keer present, in mei 2014 zelfs in grote aantallen. Het feit dat deze exemplaren vast zaten op afval afkomstig van een ladingverlies in januari 2014 in de Golf van Biskaje, was meteen een indicatie voor hun herkomst. Toeval? Of was er meer aan de hand, misschien wel een aanwijzing voor veranderende zeestromingen? In ieder geval wordt het ook in 2015 uitkijken of de soort opnieuw op het appel zal zijn!

TOT WAT VERBEELDING KAN LEIDEN

O ja, waar komt die merkwaardige naam vandaan? Vroeger dacht men dat in de schelpen een vogel huisde. De vertakte rankpootjes van de dieren, zeker als ze onderwater vanuit de schelpbehuizing naar buiten piepen, hebben met enige fantasie wel iets van vogelveren. Tot halweg de 17de eeuw leidde men hieruit af dat de kalkbehuizing eieren van vogels moesten zijn, meer bepaald van brandganzen. Die vogels kwamen elke winter naar de Noordzeekusten afgezaakt, maar niemand had ooit hun eieren of jongen gezien. Aangezien eendenmossels dikwijls in de winter aanspoelden, was het verband snel gelegd: de brandganzen moesten wel voortkomen uit de angespoelde eendenmossels. Daar waren zelfs ooggetuigen van en betrouwbare personen die het verhaal bevestigden... Anderen, zoals de grote Nederlandse wetenschapper Christiaan Huygens, twijfelden al in 1695 aan de juistheid van deze bewering: planten konden volgens hem immers geen vlees voortbrengen. In ieder geval kon men de mythische uitleg als zouden brandganzen voortkomen uit eendenmossels, nog tot halweg de achttiende eeuw in allerlei wetenschappelijke publicaties lezen, met bijhorende illustraties van eendenmosselbomen (zie rechtsboven). Deze legende had overigens wel een prettig kantje voor de gelovige katholieken. Als brandganzen plantaardig waren – ze groeiden immers aan de bomen – was het volgens sommigen toegelaten om ze tijdens de vasten en op vleesloze dagen te eten. Mooi meegenomen.

FK